

İNSAN TİCARETİ YA DA İNSANLIĞIN TİCARETİ
-ÇOCUK TİCARETİ ÜZERİNDEN ULUSLARARASI GÖÇE BAKIŞ-
HUMAN TRAFFICKING OR TRADE OF HUMANITY
-AN OUTLOOK ON INTERNATIONAL MIGRATION THROUGH CHILD TRAFFICKING-

Hüdayi SAYIN

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
 hodayi.sayin@yeniuyuzuil.edu.tr

Seçil AKKOCA SEÇKİN

İl Göç Uzmanı,
İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
 secil.akkoca@goc.gov.tr

Öz

Değişen konjonktürün getirilerinden birisi ve en önemlisi göç olgusudur. Göç birbirinden farklı birçok sonucu da beraberinde getirmektedir. Ulus-aşırı gerçekleşen insan ticareti suçu da bunlardan biridir. Çocukların insan ticareti suçu kapsamında mağdur edilmeleri ile son yıllarda daha sık karşılaşılmaktadır. Yaşanan savaşlar ve ekonomik çıkmazlar çocukların mağduriyete sürüklenmesini artırmaktadır. Çocuklar içinde buldukları durumu algılayabilecek tecrübeye sahip olmamaları ve üzerlerinde daha kolay hâkimiyet kurulabilmesi sebebiyle insan ticareti suçu mağdurları arasında en hassas kitleyi oluşturmaktadırlar. Bu araştırma uluslararası göç hareketleri ile ortaya çıkan çocuk ticareti özelinde insan ticareti konusunun tartışılmasını, özellikle de insan ticareti mağduru olarak tanımlanmış çocukların ifadeleri ile insan sömürüsüne yönelen söz konusu olgunun çocuklar üzerindeki olumsuz sonuçlarının ortaya konulmasını hedefleyerek bu suç kapsamında farkındalığın oluşmasını sağlamak ve suçu en aza indirmek adına yapılanları/yapılması gerekenleri aktarmaktadır.

Anahtar kelimeler: Çocuk, Göç, İnsan Ticareti, Tacir, Mağdur Tanımlama

ABSTRACT

Migration is the main result of changing conjuncture. It has a lot of different outcomes. In recent years, world has been encountering with child victims of human trafficking more frequently. Wars and financial problems have been increasing the number of child victims. Since children have no experience to recognize circumstances and it is easy to dominate over them, children are the most vulnerable target among human trafficking victims. This research aims at discussing human trafficking phenomenon in the scope of child trafficking arising from international migration movement; revealing negative influences of human exploitation arising from this phenomenon on children identified as human trafficking victims in the light of their interview; creating awareness about human trafficking as a crime and also pointing out the actions to be taken in order to minimize this crime rate.

Keywords: Child, Migration, Human Trafficking, Merchant, Victim Identification

Makale Geliş Tarihi / Receiving Date 4.11..2020

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date 1.12..2020

Araştırma Makale/Research Paper

GİRİŞ

Türkiye Uluslararası göç, “insanların, malların, bilginin ve mekânların kısmen küresel engellerdeki gözeneklerin çoğalmasından kaynaklanan hareketleri” olarak tanımlanan “akıntılar” ile “geçirgen” hale gelen sınırların (Ritzer, 2011: 27) aşılarak insanları da içine alan yer değiştirmeler olarak ifade edilebilir.

Göç, maddi manevi varlıkların oluşturduğu bir bütün içinde kimliklerin hareketlenmesi ve yer değiştirmesidir, bu nedenle “var olan kaynakların yanında maddi ve manevi güvensizlikleri yansıtır” (Sirkeci ve Cohen, 2015: 13). İnsanlar, fiziki güvenlik korkusu, dinsel özgürlük arayışı, siyasi, etnik baskılar ve doğal afetlerden kurtulma isteği ile göç etmektedir (Sayın, 2010: 20).

Göç hareketinin ulus aşırılışması, göçmenlerin sahip oldukları sosyal sermayelerin çok merkezli ağlar üzerinde gelişmesinden kaynaklanan fırsatlar yapısı ve son teknolojik imkânlardan sınır aşmada yararlanılması devletlerin egemenlik alanlarını sarsarken, kontrol siyasalarını yeniden gözden geçirmelerine neden olmuştur. Göç, giderek daha fazla ülke ve bölgeyi etkileyecek şekilde gelişirken, insan ticaretini kapsayacak şekilde yasadışılaşması, güvenlik perspektifli politikaları ön plana çıkarmakta, soruna güvenlik bağlamında üst düzeyde bir ilgi gösterilmektedir. Günümüzde göç ulus üstü oluşumlar ve devletler açısından “diğer büyük problemlerle eşleştirerek büyümektedir (Kaya ve Kentel, 2008: 18). Bu nedenle günümüz dünya siyasetinde ulus üstü birliklerin “içinde göçün güvenlik meselesi haline dönüşmesi, göçmenin de potansiyel suçlu olarak görülmesi ve göçmeni uzak tutmaya yönelik politikaları; göçü bu ülkelere çeken asıl nedenlerin de fazla sorgulanmamasına, (...) göçün öznesi olan göçmenin insani ihtiyaçlarının unutulmasına, kaçakçılara daha bağımlı hale gelmelerine, bir başka deyişle alınan önlemlerin kaçakçılar ve tacirler lehine çalışmasına neden olmaktadır” (Karaçay, 2006: 310).

Göçü engelleme, göçün devletlerin insan kaynağı ve toprağı üzerindeki etkisi nedeniyle çoğu ulus devlette uluslararası alanda egemenliğinin göstergesi olarak kabul edilir hale gelmiş, “göç politikaları bugün sınır politikaları ile özdeşleşmiştir” (Aksoy, 2007: 422). Buna karşılık, sınır geçişlerini zorlaştıran kontrol sistemleri ve ayrımcılık uygulamaları ile göçmenlik rejimlerini darlaştırmak gibi sıkı denetim yöntemlerine başvurma göçün yasadışılaşmasını yaygınlaştırmaktadır (Şenocak, 2006, s. 51). Bu siyasa sertliği ve yaygınlaşma göçün üzerinde geliştiğı zemini kriminalleştirmekte, çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu göçmen özneleri insan tacirleri ve göçmen kaçakçılarının ağına sürüklemektedir (Gesche, 2006: 166). Bu nedenle, kontrol tekniklerinin sıkılaştırılması, “insan ticareti gibi suçların da kitleselleşmesini hızlandıracaktır” (Sirkeci, 2006).

Bu araştırmada, uluslararası göç hareketleri ile ortaya çıkan çocuk ticareti özelinde insan ticareti konusu tartışılacaktır. Bu ticarete maruz kaldığı tespit edilmiş çocukların ifadeleri ile insan/lığın sömürüsüne yönelen kirli alışverişin eriştiğı boyut ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu’ndan Ann Gallagher’e göre göçmen kaçakçılığı, insanların belirli bir ücret karşılığında bir ülkeden başka bir ülkeye yasadışı olarak geçirilmesi, insan ticaretini ise insanların sömürülmek için zor ve hileye dayalı ülkelerarası nakledilmesidir. Gallagher’e (2002: 12) göre, göçmen kaçakçısı yasal sınırlar dışında sınır aşmadan, insan ticareti

organizasyonu ise göçmenin kaçak olarak getirildiği ülkede cinsel ve emek yönünden sömürülmesinden kar elde eder.

Göç, kendine özgü hizmetleri ve araçlarını oluşturduktan sonra çekici bir hal alır. Hizmet ve araçlar göçü özendirir. Simsarlar göçten gelir elde ettikleri için, göçü kolaylaştırıcı organizasyonlar kurmaya devam ederler. “Göç endüstrisinin rahatsız edici ve dikkat çekici yönlerinden birisi de göçmen kaçakçılığına ve ticaretine yönelik organizasyonların giderek artmasıdır” (Castles ve Miller, 2008: 163). Göçün üzerinde geliştiği ulus aşırı ağlar ve sosyal sermayenin oluşumu sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması özel hizmet kollarını ortaya çıkarır. Göçün yasal prosedür içinde geliştiği durumlarda bile, göçmenlerin ihtiyaç duydukları alt yapı hizmetleri tam olarak sağlanamaz. Yasadışı düzensiz göçün hâkim olduğu toplumsal alanlarda ise, göçmenler özel nitelikli hizmetlere ve araçlara ihtiyaç duyarlar. Bu hizmetler ve araçlar gerek yasal gerekse yasadışı göçmenin ihtiyacı olacak bağlantıları ve bilgileri kendilerine sunar. Böylece, göç sürecinden yararlanan yeni bir girişimcilik türü ortaya çıkar. Bu nedenle, engellemeye yönelik bütün kontrol tekniklerine rağmen göçün sürmesi, yasadışı organize edip, sürdürerek kazanan araçların boy gösterdiği “göç endüstrisine” bağlanmaktadır (Castles ve Miller, 2008: 162).

Göçmenleri yasadışılık ve suçla ilişkilendiren yaygın algının aksine aynı toplumsal yapılar içinde yer alan yerliler ve göçmenlerin suç oranlarının karşılaştırılmasında göçmenlerin suç oranları yüksek değildir (Monkachi, 2003: 58). Bununla birlikte, mağduriyetleri kullanarak göçü teşvik eden ve böylece göçten yararlanan organize suç yapılarının varlığı tartışmasıdır. Bu nedenle, göç, bir güvenlik sorunsalı olmanın yanında paradoksal olarak güvenlik arayışlarının da sonucudur. “Göçmen ticareti Avrupa’daki örgütlü suçlar kategorisinde en hızlı büyüyenidir” (Giddens, 2008: 567-568).

Göç kavramı hukuksal çerçeve içerisinde düzenli ve düzensiz göç olarak ele alınmaktadır. Düzenli göç, devletler tarafından tanınan, yasal kanallar kullanılarak gerçekleştirilen göç faaliyetlerini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle menşei ülkeden çıkarak ev sahibi ülkeye seyahat etmeyi veya transit geçişi düzenleyen kanun ve yönetmeliklere uygun olarak, insanların olağan ikamet yerinden yeni bir ikamet yerine gitmeleri olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2009). Düzenli göç eden kişiler, düzenli göçmen olarak adlandırılmaktadır. Yasal olarak oturma izni alan ve çalışmak isteyen göçmenlerin çalışma izni aldığı göç türü düzenli göçtür. Ancak buna karşın alınan kanuni önlemlere rağmen düzensiz göç ve düzensiz göçmen de göçün getirileri arasındadır.

Düzensiz göç ise gönderen, transit geçiş yapılan veya alıcı ülkelerin düzenleme normlarının dışında gerçekleşen göç hareketleridir. Düzensiz göç konusunda açık veya genel kabul gören bir tanım bulunmamaktadır. Hedef ülkeleri açısından düzensiz göç bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak, bir ülkede yasa dışı şekilde kalmak veya çalışmak anlamına gelmektedir. Düzensiz göç durumunda göçmen belirli bir ülkeye girmek, orada ikamet etmek veya çalışmak için göç düzenlemeleri uyarınca gerekli olan izin veya belgelere sahip değildir. Gönderen ülke açısından ise bir kişinin geçerli bir pasaportu veya seyahat belgesi olmadan uluslararası bir sınırı geçmesi veya ülkeden ayrılmak için idari koşulları yerine getirmemesi gibi durumlarda düzensizlik söz konusudur (IOM, 2009).

Yasa dışı giriş veya vizenin geçerlilik tarihinin sona ermesi yüzünden transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun kişiler düzensiz göçmen olarak tanımlanmaktadır. Bu terim, bir

ülkeye giriş kurallarını ihlal eden mülteciler ve ev sahibi ülkede kalma izni bulunmayan diğer kişiler için geçerlidir (IOM, 2009). Ülkelerin uyguladığı vize politikaları, çalışma ve oturma izni için gerekli prosedürü yerine getirmedeki zorluklar ile göçmenlerin geldikleri ülkede içinde bulunduğu durumlar göçmenlerin düzenli ve düzensizlik durumlarını etkileyen koşullar olarak ortak paydada buluşmaktadırlar.

Ülkesinde içinde bulunduğu ekonomik çaresizlikten kurtulmayı hedefleyen kişiler yasal yollar ile göç etmek için gereken maddi imkana sahip olmadıklarında kaçak yollar ile Türkiye'ye gelmeyi seçebilmektedir. Söz konusu kişilerden yasa dışı olarak Türkiye'ye giriş yapabilmeyi başaranlar, çalışma hayatına da yasa dışı olarak devam etmek durumunda olduklarından işverenler açısından hem ucuz işgücü olarak görülmekte hem de sömürülmeye müsait kişi olarak algılanmaktadırlar. İnsan tacirlerinin ağlarına kolay düşürdükleri kişiler ekseriyetle düzensiz göçmenler arasından çıkmaktadır. Bununla birlikte henüz ülkesindeyken çaresizlik durumu hakkında bilgi edinilen kişilerin de tacirler tarafından iyi imkânlarla çalıştırma vaadi ile kandırılarak yasal yollardan ülkeye girişi sağlanabilmektedir. Özellikle kadınların çalıştırılmak üzere yasal olarak ülkeye girişleri turizm kamuflajı altında sağlanmaktadır (Ender, 2007). İçinde buldukları ekonomik ve sosyal çıkmazdan kurtulmak amacıyla kişilerin Türkiye'ye göç etmek istemelerinde coğrafi yakınlığın yanı sıra günümüzde farklı coğrafyalarda yaşanan göçmen karşıtı hareketlere karşın ülkemizde göçmenlere verilen insani değer ile esnek vize sistemi de önemli rol oynamaktadır. Ayrıca gelişen teknoloji ile birlikte sosyal ağ kullanımının artmasının iletişimi ve iş bulmayı kolaylaştırması diğer bir etken olarak gösterilebilmektedir (İçduygu, 2004).

İnsan ticareti suçu göç olgusunun olumsuz bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern kölelik olarak görülen insan ticareti gayrimeşru yapılan bazı faaliyetleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Özer, 2010: 8). Zorla çalıştırılma, cinsel istismarda bulunulması, emeğin sömürülmesi, vücut organlarının alınması ya da yasa dışı evlat edinme gibi olgular insan ticareti suçunun konusudur.

İnsan ticaretini kavramının en kapsamlı ve uluslararası boyutta geçerli tanımına Birleşmiş Milletler bünyesinde 12-13 Aralık 2000 tarihinde Palermo'da düzenlenen konferansta kabul edilen Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Palermo Protokolü'nün 3'üncü maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre;

- (a) "İnsan ticareti", kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.
- (b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.
- (c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "İnsan ticareti" olarak kabul edilecektir.

(d) On sekiz yaşının altındaki herkes “çocuk” kabul edilecektir.

İnsan ticareti suçu mevzuatımızda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 80. Maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir;

Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası verilir.

Yapılan çok sayıda çalışmaya karşın insan ticareti suçunun işlenmesi artarak devam etmektedir. İnsan ticareti suçu bir insan hakları ihlalidir. İnsanın herhangi bir ayırım gözetmeksizin salt insan olma vasfından dolayı, üzerinde hakimiyet kurabilecek kişiler tarafından sömürülecek ve üzerinden kar elde edilebilecek meta olarak görülmesi suçun doğmasına sebebiyet vermektedir. Kadın, erkek, genç yaşlı, çocuk herkes potansiyel insan ticareti suçu mağdurudur.

Tarih boyunca çocuk kavramı da değişim göstermiştir. Çocuklar yetişkinlerin minyatürü olarak görülmüş (Bumin, 1983: 24) ve yetişkinlerin çalıştığı her alanda çocukların da çalışması istenmiştir. Sanayi devriminden sonraki süreçte hem sanayi alanında hem sosyo-kültürel alanda değişikliğe gidilmiş ve bu değişimin sonucunda çocuklar eğitime yönlendirilmiştir (Kılıç, 2018). Ancak bununla birlikte çocukların iş hayatındaki rollerindeki değişim çocuğun emeğinin sömürülmesine doğru evrilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, nitel araştırma teknikleri ile oluşturulmuş; bulguların tartışılmasında, kuramsal metin analizleri için önerilen nitel içerik çözümlenmesinden (Mayring, 2011: 122) yararlanılmıştır. Nitel araştırmalar, kavramsal zemini oluşturmak için sosyal olguları içinde geliştikleri çevrede anlamlandırmayı ve araştırmayı esas alırlar. Böylelikle incelenen öznenin içinde yer aldığı toplumsalı nasıl ürettiği, fiziksel çevreyi nasıl algıladığı anlaşılmasına çalışılır. Gözlem, görüşme, doküman analizi benzeri bilgi toplama teknikleri ile gerçekleştirilen nitel araştırmalar, incelenen sorunsala ilişkin algıların, olayların kendi doğal süreçlerinde gerçekçi ve bütüncül şekilde ortaya çıkarılması ve tartışılması ile oluşturulur. Metin çerçevesinde, determinist bir bakış açısı ile nedenselliklerin nicel ölçümü değil, olay ve olguların karakteristiğine dönüşmüş örüntüler ortaya çıkarılması ve yorumlanması hedeflenmiştir. Araştırma, insan ticareti mağduru çocuklardan alınan ifadelerin içerik çözümlemesi ile sunulmuştur.

Araştırmaya konu olan çocuklara Emniyet Müdürlükleri, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve yerel kamu hizmetlileri aracılığıyla ulaşılmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün uzman personeli, psikolog ve tercümanları ile görüşmeler yüz yüze çocukların hem fiziksel hem de psikolojik bütünlüklerinin korunması esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelere araştırmada yer verilebilmesi amacı ile 10.08.2018 tarih 72260 sayılı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne ihtar ile görüş sorulmuş olup 28.08.2018 tarih ve 39462 sayılı yazı ile çocukların kişisel bilgilerinin yer almaması ve 6458 sayılı Kanununun 94. maddesinde yer alan gizlilik ilkelerinin

dikkate alınması koşulu ile görüşmelerin paylaşılmasına izin verilmiştir. Paylaşım izninin kapsamı neticesinde çocuklarının kişisel bilgilerinin ve görüşmelerin nerede yapıldığının bilgisine yer verilmemiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Son yıllarda çocukların insan ticareti suçu kapsamında mağdur edilmeleri daha sık karşılaşılan bir durum olmaktadır. Yaşanan savaşlar ve ekonomik çıkmazlar çocukların mağduriyete sürüklenmesini artırmaktadır. Çocuklar bu suç türündeki en hassas kitleyi oluşturmaktadırlar. Çocukların içinde bulunduğu durumu algılayamamaları ve üzerlerinde daha kolay hâkimiyet kurulabilmesi sebebiyle mağdur edilme oranının her geçen gün arttığı gözlemlenmektedir.

Çocuklar aileleri aracılığıyla ya da kendi tecrübesizlikleri nedeniyle tacir ile bağ kurmakta ve çeşitli şekillerde istismara uğramaktadır. Cinsel sömürü, zorla çalıştırma, zorla evlendirme, vücut organlarının alınması, yasa dışı evlat edinilme çocuk mağdurların karşılaştığı insan ticareti suçunun örnekleridir.

Ülkemizde çocukların dilendirilmesi ve işçi olarak kullanılması sıkça karşılaşılan insan ticareti suçu türleridir. Çocuklar ev hizmetlerinde, fabrikalarda, tarımda, sokakta istemedikleri işleri yapmaları konusunda genellikle şiddete uğrayarak çalışmaya zorlanmaktadır. Eğitim, sağlık gibi zorunlu ihtiyaçlarından koparılan çocukların genellikle hürriyetleri de kısıtlanmaktadır. Kaçmasını engellemek adına evde kilitli tutulan çocuklar dışarda da taciri tarafından göz hapsinde tutulmaktadır. Zorla çalıştırılan ya da çalışması için rızası alınan ve karşılığında düşük ücret verilen ya da hiç ücret verilmeyen çocuk emek sömürsüne maruz kalmaktadır.

Çocuk pornografisi ve cinsel istismar alanında kullanılan çocuklar bedensel olarak hizmet etmeye zorlanmaktadır. Bedenlerinin meta olarak kullanıldığı çocukların dünya üzerindeki sayısı net olarak bilinmese de yüksek sayılarla ifade edilmektedir. Çocukların cinsel amaçlı kullanımını yasaklayan uluslararası birçok anlaşma ve protokol olmasına karşın dünya üzerinde oldukça yaygın olan çocukların cinsel olarak mağdur edilmesi durumunun kimi ülkeler için gelir kaynağı olduğu da görülmektedir.

Ülkemizde insan ticareti suçu kapsamında çocuk gelinler karşımıza çıkmaktadır. Aileler çocuklarını para karşılığında evlendirmektedir. Genellikle bu para transferi başlık parası ya da süt parası olarak adlandırılmaktadır. Evlilik sonrasında çocukların kaldıramayacakları iş yükünün altına girdikleri bilinmektedir. Eğitim hayatı kısıtlanan ve eşine bağımlı yaşayan çocukların genellikle şiddet ve baskı gördüğü gözlenmektedir. Çocuk gelinlerin kaldıramayacakları sorumluluğun altına girmelerinin yanı sıra ergenliğini tamamlamış ya da tamamlamamış çocuklar cinsel olarak da sömürülmektedir. Yargıtay, küçüğün yasal olmayan evlilik kararına onay veren aile büyüklerinin cinsel istismara yardımdan sorumlu tutulması gerektiği yönünde karar vermiştir (Yargıtay 5. CD.'nin 28.02.2007 tarih ve 29/1609 sayılı kararı).

Çocukların asker olarak kullanılması insan ticareti suçu kapsamında karşılaşılan diğer bir durumdur. Yasa dışı örgütler tarafından sıcak çatışma bölgesinde veya geri alanında kullanılan çocuklar mevcuttur. Geri hizmet alanında kullanılan çocuk mağdurlara taşıyıcılık, açıcılık, habercilik, gözlemcilik gibi görevler verilmektedir. Aktif çatışma bölgesinde ise çocuklar canlı kalkan olarak kullanılmakta veya sıcak çatışmaya sokularak bizzat çatışmaları istenmektedir. Yasa dışı örgütler tarafından özellikle 4-10 yaş aralığındaki çocuklar tercih edilmektedir. Bu çocuklar

silah kullanması ve dövüşmesi doğrultusunda eğitilerek sadece düşman öldürmesi için yetiştirilmektedirler. Bu çocukların büyük bir kısmı hayatını kaybetmekte, hayatta kalanlar da suça meyilli olarak sadece 'öldürme' düşüncesiyle büyümektedirler.

Çocukların aynı anda birden fazla sömürü türüne maruz kalabilmeleri mümkündür. Emek sömürüsüne maruz kalarak işçi olarak çalıştırılan çocuklar aynı zamanda cinsel sömürü veya dilendirilmekle de karşılaşabilmektedirler. Aynı şekilde çocuk gelinler emek sömürüsüne ve cinsel sömürüye maruz kalabilmektedir (Vural, 2007).

Çocukların hayat tecrübelerindeki eksiklikler onların kötü niyetli kişilere inanmalarını kolaylaştırmaktadır. Tacirler çocukların bilgisiz ve tecrübesiz olmalarından dolayı haklarını arayamayacaklarına ve kolay korkutulacaklarına inanmaktadırlar. Bu sebeple çocuk istismarını daha kolay gerçekleştirmektedirler. Çocukların istismara maruz kalmalarına ailelerinin vesile olması durumunda, çocuklar sığınabilecek ya da yardım isteyebilecek kimsenin olmadığı düşüncesine kapılmaktadırlar.

Aileler çocuklarını maddi imkânsızlıkları aşmak için satmakta, kiralamakta ya da çalıştırmaktadır. Bazı durumlarda ise çocuklar kendilerini ve ailelerini kurtarma düşüncesi ile çalışmak için yola çıkmaktadır. Çocuklar tanımadıkları kişilerin aracılığıyla ya da kendi çabalarıyla tacir ile bağ kurabilmektedir. Bununla birlikte birçok çocuk ise doğrudan ailesi tarafından mağduriyete sürüklenmekte ve tacire emanet edilmekte ya da bizzat çocuğun ailesi tacir olabilmektedir. T.S. isimli (13 yaşında) Afganistan uyruklu çocuk; çok çocuklu bir ailenin üyesi olmasının ona yüklediği sorumluluğu ve korkularını şöyle ifade etmiştir:

Afganistan' da sekiz kardeşimle birlikte ailemle yaşıyordum. Ama durumumuz iyi değildi. Biz de para biriktirdik. 1.400 Dolar verip Türkiye'ye gelmek için anlaştım. On beş kişiydik. Yürüyerek Pakistan'a sonra da İran'a geldik. Oradan da Türkiye'ye geldik. Sınırı geçince askerler havaya ateş açtı. Hepimiz koştuk bir yerlere. Ben çok kortum. Ne yapacağımı da bilmiyordum. Herkes koşuyordu. Ben de koştum.

Çok çocuklu ailelerin maddi imkânsızlıklar sebebiyle çocuklarından birini -genelde en büyüğünü- başka ülkelere göndererek kendilerine destek olabileceklerini düşündükleri ve hatta göçmen kaçakçıları için para biriktirerek ailelerin kendi rızaları ile çocuğunu başka ülkeye gönderdikleri görülmektedir. Henüz küçük bir çocukken yaşadığı tecrübenin ne kadar ağır olduğu korkusunu ifade etmesinden anlaşılmaktadır. Herhangi bir iş ya da hayat tecrübesi olmayan ve ailesini geçindirmek gibi bir misyonla ülke değiştiren çocuklar iş konusunda seçici davranmak gibi bir lükslerinin olmadığını düşünmektedir.

(...) Sonra otobüse bindik. X' e geldik. Benim gideceğim bir yer yoktu. Param da kalmamıştı. Benim gibi Afganların kaldığı bir park varmış. Orayı buldum. Orada kalmaya başladım. Üç gün sonra biri geldi. Adım Ahmet dedi. Aynı dili konuşuyorduk. Salman diye birinin bir iş yeri varmış. 1.000 liraya çalışır mısın dedi. Orada kalabilirsin de belki dedi. Bende tamam dedim. Salman'ının dükkanına gittik. Bana 1.000 lira vereceğini, orada kalabileceğimi ve yemek vereceğini söyledi. Ben de kabul ettim.

T.S. isimli çocuğun herhangi bir şart koşmadan, kendisinin düzensiz göçmen olması sebebiyle herhangi bir yasal prosedür talep edmeden işi kabul etmek durumunda kaldığı görülmektedir. İşverenini ve kendisine iş bulan aracı kişiyi tanımamakta yapacağı işin ağırlığını bilmemektedir. Aracı kişi mağdurun zor durumda olduğunu ve çaresiz kaldığını gözlemlemiştir. T. S. isimli

çocuğun parkta yatıp kalkması ve gidecek bir yerinin olmaması çaresizliğinin göstergesidir. Bu durum onu mağdur olma sürecine iteleyen en büyük etkenlerden biridir. Birçok işveren çocuklara baskı ve şiddetle her işi yaptırabileceklerine inanmaktadır. Bununla birlikte çocukların haklarını arayamayacaklarına inanmaları sebebiyle ücret vermemekte, şiddet uygulamakta, yasaklar koymaktadır. Çocukların en sık karşılaştığı mağduriyet durumu emek sömürüsüdür.

Orada çalışmaya başladım. Salman'ının akrabaları da çalışıyordu. Onlar akşam evlerine gidiyordu. Ben orada kartonların üstünde yatıyordum. Kumaş taşıyordum. Kumaşlardan ipleri söküyordum. Ütü yapıyordum. Salman beni diğer kişilerden daha çok çalıştırıyordu. Onlar zaten akrabasıydı. Onlara ayrı yemek getirtiyordu. Bana yarım ekmek ile su ya da makarna ve su veriyordu. Ben bazen dışarı çıkmak istiyordum. Hava almak istiyordum ama izin vermiyordu. Akşamları giderken kapıyı kilitliyordu. Cumartesi çalışıyorduk. Kapıyı kilitleyip gidiyordu. Pazartesi sabaha kadar kimse gelmiyordu. Yemek de getirmiyordu. Sabah 7'de başlıyordum ve akşam 9'a kadar çalışıyordum. Salman benden taşıyamayacağım kumaşları taşımamı istiyordu, orada tekrar çalışmak istemem. Bana hiç para vermedi. Hava almak için dışarı çıkmama izin vermedi. Banyo da yoktu. Kıyafetlerimi oradaki tuvaletin musluğunda yıkıyordum. Dükkân güneş almıyordu. Elli beş gün güneş görmedim. Dükkândaki kişiler benimle konuşmuyordu. Salman yasaklamıştı.

İşvereni tarafından bedenlerine ağır gelen işleri yapması istenen çocuklara ücret verilmeyerek emeği sömürülmektedir. Kalacak yer temininin ardından dışarı çıkmasının yasaklanması kişi hürriyetinin kısıtlanması olarak ifade edilmektedir. Çocuklar basit ihtiyaçlarını karşılayamaz hale getirilmekte, beslenme ve temizlik gibi zorunlu ihtiyaçlarını dahi karşılanması engellenmektedir.

Tedarik edilme ve barındırılma araç fiilleri ile çocuğun zorla çalıştırıldığı ve herhangi bir ücret verilmeyerek emeğinin sömürülmesi, çocuğun dışarıya çıkmasının yasaklanarak kapıların kilitlenmesi suretiyle esarete tabi tutulması çocuğun insan ticareti mağduru olduğunun göstergesidir.

Çok çocuklu ailelerin maddi destek sağlamaları sebebiyle çocuklarını başka ülkelere göndermelerinin yanı sıra üvey anne ya da üvey baba gibi aile büyüğünün de çocuğu mağdur olma sürecine sürüklediği görülmektedir. S.Y (17 yaşında) isimli çocuğun üvey annesi tarafından tacirlere teslim edilmesi bu duruma gösterilebilecek bir örnektir:

Pakistan'da annem öldü. Babam başka biriyle evlendi. O kadının da çocuğu var. Benden büyük bir kızı var. Hizmetçi olarak çalışıyordu. Ben çalışmıyordum. Üvey annem o yüzden beni sevmiyordu. Bazen dövüyordu. Üvey ablamın yanında çalıştığı aile doktordu. Türkiye'ye gelmek istemişler. Ama yanlarında onlara yardım edecek birine ihtiyaçları varmış. Üvey annem kendi kızını göndermek istemedi. Beni gönderdi onlarla. İki sene oldu Türkiye'ye geleli. Aslında ben gelmek istemiyordum. Babam neden bir şey demedi beni gönderdi bilmiyorum. Babamdan beklemezdim. Ona çok kırgınım.

Maddi imkânsızlık durumunda çocuklardan birinin başka ülkeye gönderilmesi ya da çalıştırılması gerektiğinde üvey olan birey kendi çocuğunu koruma altına alarak diğer çocuğu bu serüvene dâhil etmektedir. Aile bireyi tarafından tacire teslim edilen çocuk, tacirin gözünde çaresizliğinden yararlanılabilecek ve arkasından herhangi birinin çocuğu arayıp sormayacağını düşündürmektedir.

İnsan ticareti mağdurları incelendiğinde hepsinin yasa dışı yöntemlerle ya da göçmen kaçakçıları aracılığıyla ülkeye giriş yapmadığı görülmektedir. Yasal olarak ülkeye giriş yapılmış olabilir. Bununla birlikte yasal olarak gelmesinin sağlanması adına sahte belge ya da belge üzerinde oynama yapıldığı da görülmektedir.

Kadının adı Z. Kocasının adı K. Türkiye'ye gelebilmem için bana pasaport verdiler. Ama pasaportta soyadım ve doğum tarihim başka yazıyordu. Ben 2001'de doğdum. Pasaportta 1993 yazıyordu. Soyadım Y. ama pasaportta B. yazıyordu. Ben yine de bir şey söylemedim.

Çocuklar ile yapılan mülakatlarda en sık karşılaşılan durum şiddettir. Çocuğun karşı koyacak gücünün olmaması belki de bu durumu kolaylaştıran bir etken olarak görülmektedir. Çocuğun gelişmesini etkileyecek yasaklar koyulması da karşılaşılan bir diğer durumdur. Yardım isteme olanağını engellemek adına dışarı çıkmasının yasaklanması, dil öğrenmesinin önüne geçilebilmesi için dışarda başka kişilerle konuşulmasının yasaklanması gibi durumlarla sıkça karşılaşılmaktadır.

Z. ve K. doktor. Onlar burada bir hastanede iş bulmuşlar, sabahları işe gidiyorlar. İki tane çocukları var, onlara ben bakıyorum. Yemek de yapıyorum. Evdeki diğer işleri de ben yapıyorum. Z. evden giderken kapıyı üzerimize kilitliyor. Sabahları erken kalkıyorum. Zaten benim odam yok. Ben salonda yorganın üstünde yerde yatıyorum. Önce onlara kahvaltı hazırlıyorum, sonra onlar gidiyor. Bende çocuklarla ilgileniyorum, yemek yapıyorum. Z. yaptığım işi beğenmezse ya da az bulursa beni dövüyor. Tokat attı, tekme attı. Benim dışarı çıkmama izin vermiyor. Hep birlikteyken dışarı çıkabiliyorum ya da çöp atılacağı zaman marketten bir şey alınacağı zaman dışarı çıkmama izin veriyor. Ama o zamanlarda da dakika tutuyor. Geç geldiğimde beni dövüyor. Dışarda insanlarla konuşmam yasak. Zaten dil bilmiyorum ne konuşacağım. Markete gittiğimde elime küçük kâğıt ve para veriyor. Ben onları gösterip istediklerini alabiliyorum.

Çocuklar bazı durumlarda ailelerinin kendilerini başkasına emanet edilmesini ve tacire verilmelerini anlayamamaktadır. Ailesi tarafından böyle bir serüvene sürüklenen çocuklar güven problemi yaşamakta ailesine dahi güvenemeyeceğine inanmaktadır. W.B. (15 yaşında) isimli çocuk babasının kendisini başka bir kişiye teslim etmesini anlayamadığını şöyle ifade etmiştir:

Babamın bir arkadaşı var, adı Ahmet. Babam bir gün beni ona teslim etti. Ahmet amca beni sınıra getirdi. Orada bu abinin adı Baran onunla yola devam edeceksin dedi. Bende tamam dedim. Nereye gittiğimi, babamın beni neden verdiğini bilmiyordum. Ahmet, Baran dediği kişiden para aldı.

Çocukların içinde bulunduğu çaresizliği kabullendiği durumlar mevcuttur. Bu sebeple başka çarelerinin olmadığını düşündükleri için çalışmayı kabul ettikleri gözlemlenmektedir. Ancak gururlarını incitmeyecek işleri istemektedirler. Her işi yapmayı kabul etseler de para kazanmak adına dilenmek istememektedirler. Çocukların çalışmayı kabul etmeleri onların insan ticareti mağduru olarak tanımlanmasını engellemektedir. Çünkü çocuklar yaşadıklarını algılayabilecek düzeyde olmayabilirler. Devlet ve toplum çocukları korumak zorundadır. Kendi isteğiyle çalışsa dahi çocuk insan ticareti suçunun mağduru olabilmektedir.

Bir eve gittik orada bana tekrar bir şeyler satacağımı bazen de dilencilik yapacağımı söyledi. Bende bir şeyler satmayı kabul ettim ama dilencilik yapmak istemediğimi söyledim. Dilencilikte daha çok para var yapacaksın dedi. Bende öyle bir şey yapamam

dedim. Beni hortumla dövdü. Bundan sonra dediğim her şeyi yapacaksın, ben senin için 5.000 verdim dedi. Bana 5.000'i öde ondan sonra nereye gidersen git dedi.

Tacirlerin mağdurları ellerinde tutmak için başvuruldukları yöntemlerden biri de borçlandırmaktır. Kendisi için para ödendiğine ve borcunu ödedikten sonra özgür kalacağına inandırılan mağdurların çalışmayı daha kolay kabul edeceklerine inanmaktadırlar. Ancak tacir mağduru borcunu ödeyemez hale getirmekte mağduru kazandığı parayı elinden almakta ya da çok düşük ücretler vermektedir.

Bazen beni dilendiriyordu bazen de bir şeyler sattırıyordu. Her gün 100 lira kazanmazsam beni dövüyordu. Ayda bana 50 lira veriyordu. Bende saklıyordum.

Tacirler mağdurların her şartta ve şekilde para getirmelerini arzu ettikleri için mağdurları sermaye olarak görürler. Çocuğun ne hissettiğini ya da ne yaşadığını önemsememektedir. Çocuğun aç olması, korkması ya da üşümesinin tacir için önemi yoktur.

Dilendirdiği zamanlarda üstüme bir şey giymeme izin vermiyordu. Mont giydirmiyordu, ayakkabı hatta çorap giymeme izin vermiyordu. Böyle daha çok kazanırsın diyordu. Ben kaçmayı düşündüm. Önce korktum. Çünkü dil bilmiyorum, neredeyim nereye giderim onu da bilmiyordum. Çalıştığım ya da dilendirildiğim yere beni hep Baran götürüyordu akşamları da eve getiriyordu. Bakıyordum biraz uzak bir yerden beni izliyordu. Kaçmaya çalışsam beni yakalar yine hortumla döver kolumu bacağıma kırar diye kokuyordum. Sabah 9'da başlıyordum akşam 9'a kadar dışarıdaydım. Üşüyordum, yoruluyordum, kaçmak istiyordum. Ama en çok korkuyordum.

Tacirler mağdurların kaçmasını evde üzerlerine kapıyı kilitleyerek sağlayabilirler. Dışarda ise çalışma yerine tacir tarafından getirilip götürülmekte, çalıştığı sırada göz hapsine alınarak izlenmektedir. Bu durum kişi hürriyetini kısıtlama olarak ifade edilir ve mağdur esarete tabi tutulmuş olarak değerlendirilir.

Mağdur olma serüvenine itilmenin bir sebebi de ülkelerin yaşadığı ekonomik sosyal ve siyasal çıkmazlardır. Savaş gibi büyük felaketler kişilerin ülkelerinden ayrılmalarını zorunlu hale getirmektedir. Bu zorunluluk mağduriyeti doğurmaktadır. M.T. (11 yaşında) isimli çocuk ülkesini terk etme mecburiyetini şöyle ifade etmektedir:

Suriye' de savaş olduğu için çok fakirdik. Bazen yemek buluyorduk yiyorduk bazen aç uyuyorduk. Babamın, annesinin kardeşinin bir oğlu var. Bir gün o babama dedi ki çocukları Türkiye'ye gönderilim orda çalışsınlar. Sokakta su, mendil satarlar iyi para kazanırlar. Babam nasıl gönderebileceğini sordu. Bir kadın varmış, o çocukları Türkiye'ye götürüyormuş. Birkaç gün sonra babam kardeşimle beni o kadının yanına götürdü. Biriktirdiği paraları ve bizi o kadına verdi.

Çocuklar içinde buldukları durumu kabul ederek çalışmaya başlayabilir, para kazanabilir ve bu durum onları mutlu edebilir. Kendilerini çalıştıran kişilere güven duyabilmekte ve onlara karşı sevgi ve saygı hissedebilmektedir. Ancak tacir ise çocuğu kandırılacak birey olarak görmektedir. Tacirlerin amacı çocuğu kandırmak, sömürmek ve para kazanmaktır.

Sami bizi çalıştırmaya başladı. Mendil ve su sattık. Arabaların camlarını sildik. Çok yoruluyorduk ama verilen her işi yapıyorduk, yorulmanın dışında çok zorlanmıyorduk. Zaten başka çaremiz yoktu. Para kazandıkça mutlu oluyorduk. Sami bir gün bize 'paralarınızı kaybederseniz verin bende dursun' dedi. Bizde paralarımızı Sami'nin saklaması için verdik. Üç ay sonra Sami'den parayı istedik. Ailemize göndermenin yolunu

bulup gönderecektik. Ama Sami ne parası dedi. Bize kızdı. Bende para yok işinize bakın gidin çalışın, zaten burada kalıyorsunuz burada yemek yiyorsunuz ona sayın dedi. Bütün paramızı Sami almıştı geri de vermiyordu. Ben ve kardeşim çok sinirlendik, kardeşim çok ağladı. Ben kardeşime ağlama dedim. O günden sonra Sami yine para istedi. Vermediğimizde kızılıyordu. Bizde paranın bir kısmını saklayıp, bir kısmını veriyorduk. Biraz para biriktirmeye başlamıştık ama Sami bunu anladı. Beni ve kardeşimi benden para saklıyorsunuz diyerek dövdü. Bize yemek vermedi. Biriktirdiğimiz parayı da aldı. Biz akşamları Sami'nin evine gitmek istemiyorduk ama gidecek başka yerimiz yoktu.

Çocuklar çalışmayı kabullenmenin yanı sıra istediklerini yapmanın da hayalini kurmaktadır. Zorunlu bir ihtiyaç olan eğitim çaresiz durumdaki çocuklar için hayal olarak görünmektedir. Elllerinden geleni yaptıklarında okula gidebileceklerini düşünerek okul hayalini kurmaktadır. Ancak değişen ülke şartlarında nasıl ve ne şekilde eğitim olanağından yararlanacaklarını bilememektedirler. W.B. isimli çocuk kendisi ve kardeşi için okul hayalini şöyle ifade etmiştir:

Para biriktirip belki okula gideriz diye düşündük ama Suriye'de okula gitmek zor. Türkiye'deki okulları da bilmiyoruz.

Ülkemizde insan ticareti suçu kapsamında mağdur edilme şekillerinden birisi de zorla evlendirilmedir. Küçük yaşta evlendirmenin yaygın olduğu toplumlarda sıkça karşılaşılan bir durumdur. Özellikle maddi yetersizliğin karşılanması adına kız evlatları bir meta olarak görülmekte ve para karşılığında evlendirilmek istenmektedir. D.K (15 yaşında) isimli mağdur çocuk babası tarafından para karşılığında kendisinden büyük kişilerle zorla evlendirilmek istenmiştir. Çocuğun bu duruma karşı çıkma hakkı yokmuş gibi davranılmış ve şiddet uygulanmıştır. Çocuk bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

8. sınıfta babam beni okuldan aldı. Annem ve ben pencereden bile dışarıya bakamıyorduk. Kendimi bildiğimden beri babam kumar oynar, parasını kaybeder ve annemi, beni kardeşimi ve iki abimi döverdi. Abilerim X'e geldiğimizde babamdan kaçmak için başka bir şehre gittiler. Babam X'te S. isimli Suriyeli kadınla 14-50 yaşlarındaki kadınları evlendiriyordu. Bir kadını evlendirmişti ve evlendirdiği adam babama para vermişti. Daha sonra bu kadın evden kaçmış. Evlendiği adam da babamdan parasını geri istedi. Adama verecek parası yoktu. Bu olaydan sonra babam beni evlendirmek istedi. Eve gelen erkeklerin bazıları 40-50 yaşlarında evli kişilerdi. Ben evlenmek istemiyordum, okula gitmek istiyordum.

Çocuklar aile büyüklerine karşı direndiğinde çoğunlukla bu savaşı kaybederler. Hem psikolojik hem de fiziksel olarak zayıf olmaları bu savaşı kaybetmelerine neden olmaktadır. Yaşadıkları şiddet ve baskı durumu daha çabuk kabullenmelerine neden olmaktadır.

Babama evlenmek istemediğimi söylediğimde beni dövüyordu. Omzuma, belime, kafama nereye vurabilirse beni dövüyordu. Eve gelenlerden babam 20 bin istiyordu. Hatta 50 bin veren bile olmuştu ama ben istemiyordum. Annem de beni kurtarmak için babamdan dayak verdi. Artık tüm bunlardan bıkmıştım. En son İstanbul'dan yirmi sekiz yaşlarında bir kişi beni istemeye gelmişti ailesiyle. Babasının ismi K. kendisinin ismi ise İ.'dir. Babam herkesin içinde yine hayır demem için bana evlenmek isteyip istemediğimi sordu. Ben başımı eğdim sadece. Bunun üzerine babam beni 15 bine beni sattı, babam o aileden 5 bin TL aldı.

D.K. isimli çocuğun babasının baskı ve şiddetine dayanamadığını, annesine karşı da şiddet uygulanmasından bıktığı için evlenmeyi kabul ettiği görülmektedir. Çocuğa babası tarafından hem fiziksel hem de psikolojik şiddet uygulanmıştır.

İnsan ticareti suçunun mağdur edilme şekilleri incelendiğinde istatistiksel olarak cinsel sömürünün yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Çaresizliğinden yararlanılması, baskı ve şiddet uygulanması, tehdit edilmesi bu durumu kolaylaştıran araç fiillerdendir. Yaşadıklarının başkaları tarafından bilinmesinden korkulması, dışlanmaktan ya da ayıplanmaktan çekinilmesi mağdur tarafından cinsel sömürüye göz yumulmasını sağlayabilmektedir. Mağdur uğradığı şiddeti içinden çıkılamayacak bir durum gibi algılanmaktadır. Ailesi tarafından okuması için Türkiye'ye gönderilen Ahmad Z. (17 yaşında) isimli çocuk yaşadıklarını ifade ederken tehditlere karşı boyun eğmek durumunda kaldığını ve şiddet uygulandığını şöyle ifade etmiştir:

Ailem kaçakçılara 1.500 Dolar verdi. Okumam için beni Türkiye'ye gönderdi. Eve yerleştikten yaklaşık altı ay sonra, duş aldığım sırada M. gizli bir şekilde beni cep telefonuna videoya almış. Daha sonra evdeki diğer kişilerle benim görüntülerimi paylaşmış. Y. V. isimli kişi eğer onunla cinsel ilişkiye girmezsem görüntülerimi internete koyacağını söyleyerek tehdit etti ve zorla bana tecavüz etti. Yaklaşık 2,5 yıl Y.V. tarafından tecavüze uğradım. Diğer ev arkadaşlarım da bana tecavüz edildiğini duydu ve F., S., E., A., Y.V., isimli kişiler tarafından da yaklaşık 2,5 yıldır tecavüze uğruyorum. S. isimli kişi tarafından fiziksel tacize uğradım. Bana tecavüze etmeye başladıkları ilk günlerde beni zorla bir dükkâna götürdüler ve beni dövdüler, kolumu kırdılar ve göğsüme ütü bastırdılar, hala izleri durmaktadır. İstediklerini yapmazsam beni öldürmekle tehdit ettiler. Birkaç defa evden kaçmaya çalıştım ama beni yakalayıp dövdüler. Eve kapattılar. Bu süre boyunca bana çeşitli işler buldular ve çalıştım. Sadece işe gitmeme izin veriyorlardı. 2,5 yıldır çalıştığım işten kazandığım parayı da elimden aldılar. En son S. isimli ev arkadaşım bana terzide iş buldu. Günde yaklaşık on üç saat çalışıyordum ve 1.200 TL maaş alıyordum ama bu parayı da S. elimden alıyordu. Dışardan başkalarını da eve getirip beni cinsel ilişkiye girmem için zorluyorlardı.

Ahmad Z. isimli çocuk eğitim için ülke değiştirildiğini ancak cinsel sömürü ile karşılaştığını anlatmıştır. Uğradığı şiddet kaçmasını imkânsız hale getirmiştir. Aynı anda birden fazla sömürüye maruz kalınabilir. Ahmad Z.'nin emeğini sunarak kazandığı 1.200 TL de elinden alınarak hem emek sömürüsüne hem de ev arkadaşları tarafından tecavüze uğrayarak cinsel sömürüye aynı anda maruz kalmıştır.

Çocukların geçmişte yaşadıkları talihsiz olaylar uğrayacakları mağduriyete zemin hazırlayabilmektedir. Talihsiz olayların tehdit unsuru olarak kullanılması, içinde buldukları duruma katlanmalarına sebebiyet verebilir. S. M. (15 yaşında) isimli çocuk on dört yaşındayken yaşadığı talihsiz olayın babası tarafından öğrenilmesinden korktuğu için annesine boyun eğmek durumunda kalmıştır.

Babam Ürdün'e dönmeye karar verdi. Annem benim gitmemi istemedi. Abim ve ben Ürdün'e dönmeden önce annemi ve dedemi ziyaret etmek için gittik. Annem orada beni, babana seninle ilgili her şeyi anlatırım diye tehdit etti. Ürdün'de on dört yaşında arkadaşım tarafından tecavüze uğradım ve okulumu bitiremedim. Babam bunları bilmiyor. Annem bunları babama anlatacağını söyleyince kottum ve babamın yanına gitmedim. Abim ve babam Ürdün'e döndüler. Ben annemle dedemin yanında kaldım.

Tehditlere boyun eğilmesinin ardından mağduriyet süreci başlamaktadır. Meta olarak görülen kız çocukları para karşılığında evlendirilmek istenmekte ve evleneceği kişinin yaşı, medeni durumu gibi kişisel bilgiler göz ardı edilmektedir. Mağdur kendisinden yaşça büyük evli kişilerin taleplerini yerine getirmek zorunda bırakılarak cinsel sömürüye maruz kalabilmektedir. Aile bireyi tarafından para karşılığında evlendirilme düşüncesiyle sömürüye maruz kalınması durumunda aile bireyi de küçüğün yasal olmayan evlilik kararına onay verdiği için cinsel istismara yardım eden olarak sorumlu tutulmaktadır.

Annemin bir akrabası beni biri ile tanıştırmak istedi. Bu kişi 50'li yaşlarında evli ve üç çocuğu olan Cengiz isimli kişidir. Cengiz dedemin evine benimle tanışmak için geldi. Bana ne istersem alacağını, para vereceğini, her dediğimi yapacağını söyledi. Telefonum yoktu ve bana telefon aldı, 1.000 TL para verdi. Anneme de 5.000 TL para verdi. Ben onu istemiyordum. Bize bir sitede ev tuttu. Dedemin evinden oraya yerleştik. Kiramızı, ev masraflarımızı Cengiz ödüyordu. Ayrıca anneme aylık 3.500 TL veriyordu. Cengiz her ay bir haftalığına geliyordu. Geldiğinde benim odamda benimle cinsel birliktelik yaşıyordu.

Kendisine ya da ailesine para verilmek suretiyle cinsel sömürüye maruz kalan kız çocuğu sayısı dünya üzerinde oldukça fazladır. Aile bireylerinin bu duruma aracı olması çocukların güven duygusunu zedelemekte ve geleceğe olan umutların yitirilmesine neden olmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan görüşmelerde görülmektedir ki insan ticareti suçu kapsamında mağdur çocukların belirli ortak noktaları mevcuttur. İçinde buldukları çaresizlikten kurtulacakları ümidiyle ya kendilerini tacire teslim etmektedirler ya da aileleri tarafından tacire teslim edilmektedirler. Sonuç olarak ise sömürü başlamaktadır. Çocuklara yönelik esaret benzeri uygulamanın olduğu, barındırıldıkları yerde tehdit, baskı ve şiddete maruz kaldıkları, korkutuldukları gözlemlenmiştir. Zorla evlendirilen, zorla çalıştırılan ve zorla fuhuşa sürüklenen çocuk sayısının çocukların yetkililere ulaşmasındaki zorluklar ve tacirlerin organize oluşları sebebiyle tespit edilmesi oldukça güçtür. Bu durum insan ticareti mağduru çocukların sayısının tespit edilmesini zorlaştırmaktadır.

Çocuklar ile yapılan görüşmelerin ardından mağdur olduğuna karar verilmesi halinde rapor hazırlanıp insan ticareti tanımlama işlemleri başlatılmaktadır. Tanımlanan çocuk mağdurlara yönelik iş ve işlemler 03.07.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümlerine göre yürütülmektedir. Mağdur olarak tanımlanan çocuk Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ilgili birimlerine teslim edilmektedir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ait kurumlarda kalan çocukların sağlık, yeme-içme, eğitim ve benzeri ihtiyaçları karşılanmaktadır. Travmalara ve psikolojik yıkımlara sebep olan insan ticareti suçu çocukların gelişimini engellediğinden kurumların bünyesinde yer alan psikolog ve pedagoglar tarafından psikolojik destek sağlanmaktadır. Kurumların bünyesinde çocukların yeteneklerini geliştirebilecekleri dersler ile derslikler ve oyun alanları mevcuttur. Kurumlar tarafından çocuklara ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri adına belirli miktarda harçlık verilmektedir. Çocuklar kaldıkları kurumların bünyesinde özgürce hareket etme imkânına sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı, insan ticareti mağduru çocuklar ile insan ticareti mağduru kişilerin çocuklarına eğitim hizmetine ulaşabilmeleri adına gerekli tedbirleri almaktadır.

Mağdur çocukların gönüllü ve güvenli geri dönüş programı kapsamında dönüşlerinin sağlanması istendiğinde risk ve güvenlik değerlendirilmesi yapılarak çocukların yüksek menfaati gözetilerek işlemleri yapılmaktadır.

İnsan ticareti olgusu insan hakları ihlaline sebep olmakla birlikte toplumsal düzeni de tehdit etmektedir. Mağduriyete uğrayan her çocuğun gelecekte suça meyilli bir birey olma ihtimali son derece yüksektir. Kendisine zulmedilen bir çocuğun gücü eline aldığı anda bir başkasına zulmedeceği açıktır. Çünkü çocukların bildikleri dil bu olacaktır ve suçu kanıksayacaklardır. Bu nedendir ki toplumsal düzenin sağlanabilmesi için çocukların mağduriyetinin önlenmesi elzemdir ve mağduriyete uğrayan çocuklar üzerinden bu acı serüvenin etkilerinin giderilmesi başta devletin görevidir.

Devlet ve toplum farkındalığının artırılmasıyla üzerine düşen görevi yerine getirdiğinde mağdur çocukların hayatlarına dokunularak ihtiyaç duydukları her alanda sorunları giderilebilir. Kişiler, insan ticareti suçu kapsamında eğitilirse mağdur olabileceğini düşündükleri çocuklar ile karşılaştıklarında hangi kurumları aramaları gerektiği hakkında bilgi sahibi olacaklardır. Bu durumları ihbar edenlerin sonrasında zarar görmelerinin engellenmesi için kimlikleri gizli tutulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aksoy A. ve Kaya A. (2007). Göçmenlik deneyimine kozmopolit perspektiften bakış. Şahin B. (Der.) *Kökler ve yollar: Türkiye’de göç süreçleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bumin K. (1983). *Batıda devlet ve çocuk*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Castles S. ve Miller M. J. (2008). *Göçler çağı modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erder S. (2007). “Yabancılaşma” kurgulanan ülkenin “yabancıları”. Arı F. A. (Der.). *Türkiye’de yabancı işçiler*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Gallagher A. (2002). Trafficking, smuggling and human rights: tricks and treaties. *Forced Migration Review*. 12: 25 – 28.
- <https://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/development-induced-displacement/gallagher.pdf> (Erişim Tarihi: 11.8.2020).
- Giddens A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- International Organization for Migration [IOM] (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. 2. Bs. IOM Yayınları. http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (Erişim Tarihi: 11.8.2020).
- İçduygu A. (2004). *Türkiye’de kaçak göç*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Karaçay A. B. (2006). Düzensiz göç politikaları ve Türkiye’nin uygulamaları. *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı.
- Karrenbrock G. (2006). Göç ve İltica. *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı.

- Kaya A. ve Kentel F. (2007). *Belçika Türkleri Türkiye ve AB Arasında Köprü mü Engel mi?* İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kılıç Ş. (2018). *Türk iş hukukunda çocuk işçi kavramı ve çocuk işçinin hakları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Monkachi N. (2003). Sınırdaki iki örnekten hareketle göç(ler) sosyolojisini yeniden düşünmek. *Toplumbilim göç sosyolojisi özel sayısı*, 17: 57-72.
- Özer N. E. (2010). *Türkiye’de insan ticareti mağdurları üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ritzer G. (2011). *Küresel dünya*. İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- Sayın, H. (2010). *Uluslararası hukuk ve Türk ceza hukuku açısından göçmen kaçakçılığı, insan ticareti ve cinsel sömürü suçları ve bunlarla mücadelede uluslararası işbirliği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sirkeci İ. (2006). Küresel kontrol çabalarına karşı bireysel aşma çabaları: Türkiye ve Irak örneklerinde uluslararası göçün evrimi. *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı.
- Sirkeci, İ. ve Cohen, J.H. (2015). Hareketlilik, göç, güvenlik. *İdealkent* 15. 8-21.
- Şenocak S. (2006). Fransa ve göç olgusuna giriş. *Uluslararası Göç Sempozyumu 8-11 Aralık 2005*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı.
- Vural D. G. (2007). *Uluslararası göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.

